

# מדינת ישראל

## משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית  
אגף א' מדעים  
הפיקוח על הוראת מדעי הסביבה

מינהל פדגוגי  
אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי  
אגף לקוויות למידה והפרעת קשב

פברואר 2020

### **התאמות בדרכי היבחנות לתלמידים עם לקוויות למידה והפרעת קשב במקצוע מדעי הסביבה**

#### **הערכות, בדיקה ובקרה לקראת בחינות הבגרות (יש להתעדכן מידי שנה):**

התאמות בדרכי היבחנות לתלמידים עם לקוויות למידה והפרעת קשב נועדו לפצות על קשיים ממקור נוירולוגי, הגורמים להפרעת למידה שאינה מאפשרת את הבעת הידע הקיים. ההתאמות מאפשרות לתלמידים אלו לעקוף את תחומי הקושי ללא המגבלות הנובעות מהלקות ולתת ביטוי הולם לידע שרכשו. כאשר ניתן להצביע על **פערים משמעותיים ברמת התפקוד והביצוע** של התלמיד, חשוב שהמורה המלמד את התלמיד יערוך היוועצות בצוות החינוכי בנוגע להתערבות לימודית שתסייע לתלמיד להתקדם באופן עצמאי ככל שניתן. הקניית אסטרטגיות למידה, ארגון ותכנון מסייעות במרבית המקרים ללמידה עצמאית. גם כאשר לתלמיד יש לקות למידה, אין משתמע בהכרח, כי קיימת הפרעת למידה המחייבת שימוש בדרכי היבחנות. בעת הדיון בנחיצות התאמות (בסמכות ועדה בית ספרית/ ועדה מחוזית), יש לזכור כי קיימת שונות טבעית ביכולות ובהישגים של התלמידים. על פי הספרות המקצועית, אחוז התלמידים עם לקוויות למידה נע בין 5%-15% לכל סוגי הלקוויות. כאשר מדובר על לקוויות משמעותיות מאוד באופן חריג האחוז עומד על כ- 3%-5%. חלק מתלמידים אלה יסתדרו ללא התאמות בדרכי היבחנות וחלקם יזדקקו להתאמות בדרכי היבחנות מרמות שונות (1/2/3).

חשוב שכל מורה יראה לנגד עיניו את התפלגות התלמידים המוגשים לוועדה המחוזית במקצוע אותו הוא מלמד. בכל מקרה יש לתת את הדעת לכל בקשה של תלמיד בנפרד ולגופו של כל עניין בעת הדיון. אם **הידע בתחום הדעת אכן קיים**, זוהו נקודות החוזק, התלמיד עבר **התערבות** הכוללת משוב ובקרה, **נשלל מקור אחר** המעכב את הבעת הידע, אך התלמיד עדיין אינו מצליח להביע את ידיעותיו ויש הסכמה ברורה של רוב המורים, ניתן לבדוק את נחיצות ויעילות ההתאמות בדרכי היבחנות.

**בתהליך ההוראה-למידה, חשוב לוודא עד כמה מבחן ללא התאמות מאפשר את הבעת הידע.**

# מדינת ישראל

## משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית  
אגף א' מדעים  
הפיקוח על הוראת מדעי הסביבה

מינהל פדגוגי  
אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי  
אגף לקויות למידה והפרעת קשב

### תפקיד המורה ודרכי התערבות לפני הגשת בקשה לדיון בהתאמות בדרכי היבחנות:

מצופה מהצוות החינוכי בבית הספר לקבל החלטות בעניין תלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב, כשהחלטות אלה נשענות בראש ובראשונה על חוות דעת מקצועית של מורי בית הספר ונתמכות על ידי אבחון ולא להיפך. האבחון הוא חלק ממכלול, הנבדק לגבי נחיצות ההתאמות. נוסף לכך, יש חשיבות רבה לפתח את כישורי התלמיד לאורך כל השנים. כלומר, ההתאמות לא מאושרות אוטומטית בעקבות אבחון. כאמור, אם לאחר יישום התערבות ממושכת, הכוללת משוב ובקרה על ההתערבות לאורך השנה, התלמיד מפגין ידע, אך עדיין אינו מצליח לבטא את הידע שרכש במבחן ללא התאמות ולא נמצאו דרכי לפיצוי לקושי, ניתן לערוך לתלמיד בדיקת נחיצות ההתאמות בדרכי היבחנות. המורה יכתוב את חוות דעתו העולה מבדיקת המבחנים, יש לגבות ולתעד בדוגמאות מעבודות וממבחנים של התלמיד.

התהליכים הנוגעים בהיבטים השונים בטיפול בתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב והמדגישים התערבות וסיוע בתהליכי למידה, הם ביטוי לעידון חדש שבו ההתערבות, הטיפול וההתקדמות של התלמיד קודמים לשימוש בהתאמות בדרכי היבחנות. התארגנות מיטבית כחלק אינטגרלי מהתהליך החינוכי בטיפול בתלמידים אלה ושיתוף פעולה בין בעלי התפקידים השונים בבית הספר, הכרחיים לקבלת החלטה מקצועית.

### "מלקויות למידה" התוכנית המערכתית לאיתור וטיפול בתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב

התוכנית הינה תוכנית מערכתית כוללת בחטיבות הביניים, המוסיפה נדבך נוסף בהתמקצעות הצוות החינוכי לנושא הטיפול בתלמידים עם לקויות למידה והפרעת קשב, אותה מובילים מזה שלוש שנים אגף לקויות למידה והאגף העל יסודי. תוכנית זו מדגישה את תהליך העבודה המתמשך עם תלמידים עם קשיים בלמידה/ חשד ללקות למידה והפרעת קשב, את חשיבות תפקידו של המורה ואת הכלים והמיומנויות שייסעו לו בדרכי האיתור וההוראה של התלמידים המתקשים. התהליך הוא תלת שנתי וכולל: איתור, התערבות ומעקב מתועד. בתום התהליך, הצוות הרב מקצועי של בית הספר מפנה את התלמידים שלגביהם עדיין קיים חשד ללקות למידה משמעותית (הפרעת למידה) לאבחון במערך האבחון (מל"ל) בשפ"ח. בסיום תהליך האבחון, במידת הצורך, יוחלט על מתן זכאות להתאמות בדרכי היבחנות. התוכנית מיושמת כיום (שנת תש"פ) ב- 37 רשויות ברחבי הארץ, ועתידה להתרחב בשנים הקרובות לכל חטיבות הביניים בארץ.

המורים המקצועיים הינם מרכזיים בתכנית זו, ביכולתם לזהות את חוזקותיו וקשייו של התלמיד בתחום הדעת שהם מלמדים, לתת מענה מותאם המקדם את התלמיד ולעקוב אחר השפעתו באופן מתועד. תהליך זה מאפשר לצוות הרב מקצועי לגבש החלטה מדויקת לגבי הצורך בהתאמות בדרכי היבחנות. תלמידים ברשויות בהן מתקיימת התכנית "מלקויות למידה", שעברו אבחון במסגרתה, עולים לחטיבה העליונה לאחר שאושרו עבורם התאמות בהיבחנות. יחד עם זאת יש חשיבות שהמורים המקצועיים ימשיכו לעקוב אחר תפקודי הלמידה שלהם לקראת ההחלטה הסופית של הצוות החינוכי על מתן ההתאמות בבחינות השוטפות ובבחינות הבגרות, בהתאם לכל מקצוע.

# מדינת ישראל

## משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית  
אגף א' מדעים  
הפיקוח על הוראת מדעי הסביבה

מינהל פדגוגי  
אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי  
אגף לקוויות למידה והפרעת קשב

### התאמות בדרכי היבחנות הקיימות במקצוע מדעי הסביבה:

התאמות בסמכות הוועדה הבית ספרית (מתייחסות לשינויים בתנאי הבחינה): הארכת זמן, הגדלת שאלון.

התאמות בסמכות הוועדה המחוזית (המתייחסות לשינויים בתנאי הבחינה, דרך ההצגה, במתן תגובה ובתוכן): שעתוק הבחינה, הקראה על ידי בוחן ניטרלי, הכתבה לבוחן ניטרלי, בחינה בעל פה, מבחן מותאם.

- ההתאמות שיאושרו בוועדה (בית ספרית/מחוזית/ערר) עבור התלמיד, יהיו תקפות בהתאם למצוין באישור ובכפוף לנהלי האגף ללקוויות למידה המתעדכנים מידי שנה. תוקף האישור הינו עד תום לימודיו של התלמיד בתיכון ועד גיל 25.

### להלן אופן המענה על המבחן מותאם:

בשנת הלימודים תש"ף התלמידים עם זכאות להיבחן במבחן מותאם במדעי הסביבה יפעלו בהתאם למצוין בטבלה הבאה:

להלן מבנה הבחינה החיצונית במדעי הסביבה על פי הרפורמה (סמל שאלון - 064381). בעמודה השמאלית מצוין מס' השאלות שתלמידים עם זכאות למותאם יצטרכו לענות בכל חלק של בחינה.

פרק	אפיון הפרק	מספר שאלות	ניקוד	הערות	מס' השאלות שהתלמידים עם זכאות לבחינה מותאמת צריכים לענות
א	שאלות רב בררתיות - ליבה	17	30	ללא בחירה, ניקוד מלא ל 15 תשובות נכונות	17 שאלות ללא בחירה, ניקוד מלא ל 15 תשובות נכונות (רגיל)
ב	שאלות ליבה	4	30	בחירה מ- 6	3 שאלות
ג	*מחקר וחקר	3	16	ללא בחירה	3 שאלות (ללא בחירה)
ד	**העמקה	3	24	בחירה מ 5 שאלות. יש לענות על נושא אחד	2 שאלות בחירה מ 5 שאלות. יש לענות על נושא אחד
			100		100

## מדינת ישראל משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית  
אגף א' מדעים  
הפיקוח על הוראת מדעי הסביבה

מינהל פדגוגי  
אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי  
אגף לקויות למידה והפרעת קשב

### **חשוב לדעת!!!**

הקלדה על גבי מחשב באמצעות מערכת ה- iTest לתלמידים עם לקויות למידה אשר אושרו להם ההתאמות מסוג: "שעתוק" או "הכתבה לבוחן ניטרלי" ו/או "הקראה" באחת הוועדות (מחוזית/ ערר/ חריגים), ייבחנו באמצעות הקלדה על גבי מחשב **במקצועות ספציפיים, על פי סמלי שאלון**, בהתאם להנחיות אגף הבחינות. קיימת חשיבות רבה לתרגול ולכן חובה על בית הספר לתרגל עם התלמידים את בחינות התרגול וההדמיה של מט"ח על פי לוח הזמנים שמפרסם אגף הבחינות. ניתן להתנסות בכל מקצוע רב מלל, ולא דווקא בתחום הדעת.

בהצלחה רבה!

סאמיה אבו חיט  
מפמ"ר מדעי הסביבה

לילי טלדן  
מפקחת, ממונה על מערך האבחון וההתאמות  
אגף לקויות למידה, שפ"י

# מדינת ישראל

## משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית  
אגף א' מדעים  
הפיקוח על הוראת מדעי הסביבה

מינהל פדגוגי  
אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי  
אגף לקוויות למידה והפרעת קשב

קישורים:

לחזור המלא של אגף לקוויות למידה והפרעות קשב, שפ"י, בנושא התאמות בדרכי היבחנות לתלמידים עם לקוויות והפרעת קשב הנבחנים בשנת הלימודים תש"ף (מעקב והגשת תיקים לוועדה בתשע"ט) שימו לב! בכל שנה מתפרסם חוזר חדש!

מסמך "יישום התאמות בדרכי היבחנות בבחינות הבגרות לתלמידים עם לקוויות למידה והפרעת קשב"

למידע נוסף בנושא ניתן לפנות לאתר שפ"ינט.

יצירת קשר:

לכל שאלה בנוגע לאיתור, התערבות וטיפול בתלמידים עם לקוויות למידה והפרעת קשב, ניתן לפנות למדריכות המרכזות המחוזיות בתחום לקוויות למידה:

מחוז	בעלי תפקידים	פרטי התקשרות
מחוז ת"א:	ד"ר אסנת אייל, רפרנטית ל"ל גב' רחלי פריד, יו"ר וועדת התאמות מחוזית ומדריכה מרכזת	משה"ח, מחוז ת"א, רח' השלושה 2, ת"א טל': 073-3936901 / 073-3936903 פקס: 073-3936349
מחוז מרכז:	גב' יעל ברקול, רפרנטית ל"ל גב' יערה חלמיש, יו"ר וועדת התאמה מחוזית גב' הדסה פרידנזון, מדריכה מרכזת	משה"ח, מחוז מרכז, רח' השלושה 2, ת"א טל': 073-3937547 פקס: 073-3936339
מחוז צפון:	גב' חנה זנו, רפרנטית ל"ל גב' אדית ורדי מרכזת וועדה מחוזית גב' דנה בן צבי, מדריכה מרכזת	משה"ח, מחוז צפון, ת.ד. 530 נצרת עלית 17105 טל': 073-3939418 פקס: 073-3939496
מחוז חיפה:	גב' לאה אורגד ווגסטף, רפרנטית ל"ל גב' רויטל לירן-חנוני, מדריכה מרכזת, יו"ר וועדת התאמה מחוזית	משה"ח, מחוז חיפה, קריית הממשלה, שד' פל-ים 15 א', חיפה טל' 073-3938145 פקס: 04-8632442

## מדינת ישראל משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית  
אגף א' מדעים  
הפיקוח על הוראת מדעי הסביבה

מינהל פדגוגי  
אגף בכיר שירות פסיכולוגי ייעוצי  
אגף לקוויות למידה והפרעת קשב

משה"ח, מחוז ירושלים, רח' כנפי נשרים 22 ירושלים טל': 073-3934439 פקס: 02-5601618	גב' דורית אלישר, רפרנטית ל"ל גב' אתי דבש, יו"ר ועדת התאמה מחוזית גב' רויטל מאור, מדריכה מרכזת	<b>מחוז ירושלים+ מנח"י:</b>
משה"ח, מחוז דרום, רח' התקוה 4 באר-שבע טל': 073-3935668 פקס: 073-3935701	מר מוטי ועקנין, רפרנט ל"ל גב' יונית סחייק, יו"ר ועדת התאמה מחוזית ומדריכה מרכזת	<b>מחוז דרום:</b>
המינהל לחינוך התיישבותי, רח' השלושה 2 תל-אביב טל': 03-6898828/16 פקס: 03-6898668/41	גב' גיודי סגל, רפרנטית ל"ל גב' טל אשר, מדריכה מרכזת, יו"ר וועדת התאמה מחוזית	<b>חינוך התיישבותי:</b>

**במקרים חריגים בהם לא ניתן מענה מהמחוז ניתן לפנות למדריכות הארציות:**

שם המדריכה	פרטי התקשרות
נירית מאיר טל	niritmeirmaoz@gmail.com
יעל סלע צ'מני	Yaelsela711@gmail.com
דלית מישאל	dalitmi@education.gov.il
דליה בן ארצי	Daliabe3@education.gov.il